

Obeležja proizvodnje povrća u Republici Srbiji

Branislav Vlahović · Anton Puškarić · Janko Červenski

primljeno / received: 14.04.2010. prihvaćeno / accepted: 24.05.2010.
© 2010 IFVC

Izvod: Cilj istraživanja ovoga rada jeste da se sagledaju osnovni trendovi kretanja proizvodnje povrća u Republici Srbiji, koji su ostvareni u vremenskom periodu 2000-2009. Zadatak je, takođe, da se kvantifikuju nastale promene i utvrde faktori koji su determinisali ispoljeno kretanje proizvodnje u zemlji. Autori ukazuju na osnovne probleme i daju predloge neophodnih mera koje će uticati na povećanje obima proizvodnje, odnosno na moguće pravce razvoja ove veoma značajne grane poljoprivrede za Republiku Srbiju. Ukazano je takođe na značaj i mogućnosti proizvodnje zdravstveno bezbednog povrća u sistemu organske poljoprivrede. Uz odgovarajuću kreditno-monetarnu, investicionu i izvoznu podršku, povrtarska proizvodnja može postati važan sektor poljoprivrede Republike Srbije.

Ključne reči: povrće, proizvodnja, Srbija

Uvod

Srbija je tradicionalno povrtarska zemlja sa izvanrednim klimatskim i zemljišnim potencijalima za ovaj vid proizvodnje. Proizvodnja je raznovrsna i dominantno se odvija na otvorenom polju, a manjim delom u zaštićenom prostoru. U poslednjim godinama proizvodnja u zaštićenom prostoru dobija na značaju, jer se njome postiže ranije prispeće povrća i ostvaruje značajna profitabilnost proizvodnje. Proizvodnja povrća u najvećem obimu organizovana je u dolinama većih reka (nizije) i u blizini gradova (tržišta). Sela koja gravitiraju na ovim potezima u strukturi svoje poljoprivredne proizvodnje, pored ostalog, imaju ozbiljniju proizvodnju povrća. Brdsko-planinsko područje redukuje broj povrtarskih vrsta koja mogu uspešno da se gaje, ali s druge strane, mikroklima smanjuje pojavu određenih bolesti i štetočina koje u niziji predstavljaju veliki problem. Ova vrsta proizvodnje ima značajnu perspektivu zbog povoljnih prirodnih uslova za uspevanje

svih povrtarskih vrsta i izražene tražnje na domaćem i međunarodnom tržištu.

Materijal i metod rada

Osnovni cilj istraživanja jeste da se sagledaju osnovna obeležja proizvodnje povrća u Republici Srbiji za vremenski period 2000-2009. Istraživanje je bazirano na raspoloživim podacima, uz primenjeni metod "istraživanja za stolom" (*desk research*). Osnovni podaci preuzeti su iz Republičkog zavoda za statistiku, Beograd. Najznačajnija obeležja prezentovana su putem tabela i grafikona, a obrađena su standardnim matematičko-statističkim metodama.

Rezultati i diskusija

Povrtarska proizvodnja predstavlja značajnu i tradicionalnu privrednu delatnost u Republici Srbiji. Povrtarstvo omogućava intenzivno korišćenje zemljišta i sistema za navodnjavanje smenom dve do tri vrste u toku godine na njivi i zaštićenom prostoru. Specifičnost velikog broja povrtarskih kultura omogućuje i proizvodnju hrane u klimatski i edafski nepovoljnim uslovima, korišćenjem različitih načina i sistema proizvodnje. Proizvodnja povrća predstavlja jednu od najintenzivnijih grana biljne proizvodnje, što se izražava veličinom prinosa po jedinici površine, ostvarenim dohotkom, neto prihodom i učešćem ljudskog rada. Može da obezbedi pet do osam puta

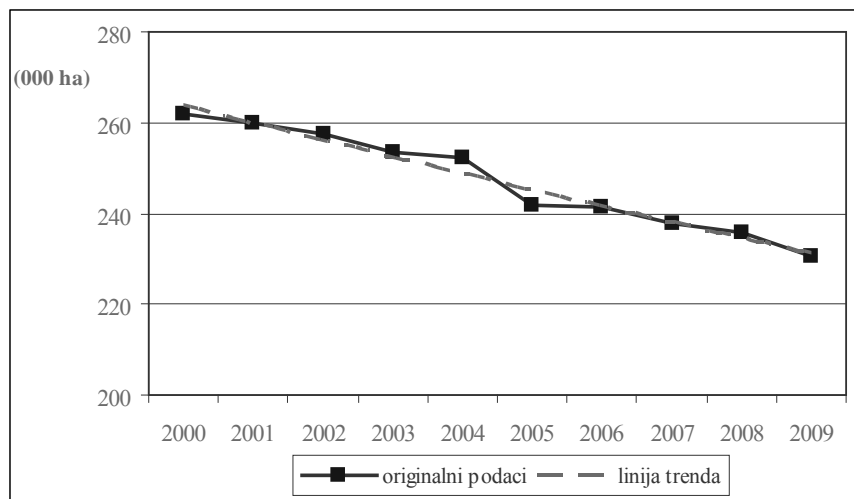
B. Vlahović (✉)
Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Trg Dositeja
Obradovića 8, 21000 Novi Sad, Srbija
e-mail: vlahovic@polj.uns.ac.rs

A. Puškarić
Institut za ekonomiku poljoprivrede, Volgina 15, 11060 Beograd,
Srbija

J. Červenski
Institut za ratarstvo i povrtarstvo, Maksima Gorkog 30, 21000 Novi
Sad, Srbija

veću vrednost proizvodnje, dok ista proizvodnja u plasteniku ima 190-250 puta veću vrednost u odnosu na pšenicu. Povrtnarska proizvodnja tesno je povezana sa razvojem prerađivačkih kapaciteta, odnosno povrće čini sirovinu za različite oblike prerade (www.pks.rs)

0,2 ha, a njihova proizvodnja nije namenjena tržištu već pretežno ličnoj potrošnji. Proizvođačima je cilj redukovanje troškova, a ne ostvarenje ekstremno visokih prinosa. Za visok i stabilan prinos neophodan je kvalitetan sadni materijal, kao i odgovarajuće i pravovremene agrotehničke

Grafikon 1. Kretanje površina pod povrćem u Republici Srbiji (2000-2009)

Graph 1. Trends of areas under vegetables in the Republic of Serbia (2000-2009)

U strukturi ukupne vrednosti poljoprivredne proizvodnje u Republici Srbiji u 2009. povrtnarska proizvodnja učestvuje sa 16,5%. Prosečna površina pod povrćem u Srbiji iznosi 247.000 ha. U istraživanom periodu prisutan je trend pada površina pod povrćem po stopi od 1,45% godišnje (Graf. 1). U poslednjoj godini se površina smanjila za oko 30.000 ha u odnosu na početnu godinu. Najveći deo površina (oko 70%) lociran je na malim poljoprivrednim gazdinstvima, koja nisu usko specijalizovana za ovaj vid proizvodnje.

U strukturi ukupnih površina najveće učešće ima krompir sa 35%. Od analiziranih deset vrsta povrća, prikazanih u tabeli 1, samo površina pod krastavcima ima tendenciju rasta, dok površina svih ostalih vrsta beleži tendenciju pada. Najintenzivniji pad površine ima beli luk (-2,36%). Prinos povrća u Republici Srbiji značajno je manji u odnosu na ostvareni evropski prinos (Vlahović i sar. 2006).

Prinos povrća zavisi, pre svega, od sledećih faktora: toplote, svetlosti, vode, kvaliteta zemljišta, unosa mineralnih hraniva, nivoa zaštite od bolesti i štetočina (odnosno nivoa ulaganja u ovu važnu agrotehničku meru) i slično. Za sadašnji nivo agrotehničke može se reći da je na dosta skromnom nivou. Osnovni razlog leži u tome što se povrće kod najvećeg broja proizvođača gaji na malim parcelama i okućnicama površine ispod

mere. Ohrabruje činjenica da u analiziranom periodu sve vrste povrća imaju trend porasta prinosa. Najintenzivniji rast prinosa ima pasulj, po prosečnoj godišnjoj stopi od preko 5%. Porast prinosa kompenzovao je opadanje površine pod povrćem, što je rezultiralo porastom proizvodnje povrća u Republici Srbiji.

Osim dinja, lubenica i belog luka, sve ostale vrste povrća ostvaruju trend porasta proizvodnje (Tab. 1). Najintenzivniji porast proizvodnje imaju pasulj i grašak, što je uslovljeno, pored ostalog, rastom tražnje na tržištu. Najznačajniji okrug u proizvodnji krompira je moravički, paprike i paradajza mačvanski, pasulja braničevski, graška i crnog luka južno-bački, kupusa područje grada Beograda.

U cilju povećanja proizvodnje povrća, potrebno je preduzeti određene mere na različitim nivoima. Na makroekonomskom nivou potrebno je povoljnim kreditima uticati na ekonomsku motivisanost proizvođača da se odluče za ovu proizvodnju. Na mikroekonomskom nivou, mora se voditi računa o svim neophodnim agrotehničkim merama u smislu dobijanja viših prinosa i boljeg kvaliteta proizvoda. Jedan od limitirajućih faktora dalje proizvodnje jeste nesređeno tržište i prisustvo velikog broja nakupaca, koji često „diktiraju“ enormno nisku cenu, zbog čega proizvođači često ostvaruju gubitke u proizvodnji i nisu ekonomski motivisani za proširenje iste.

Tabela 1. Proizvodnja povrća u Republici Srbiji (2000-2009) (1.000 t)
 Table 1. Vegetable production in the Republic of Serbia (2000-2009) (1,000 t)

Vrsta Species	Prosečna vrednost Average value	Interval varijacije Variation interval		CV (%)	Stopa promene Change rate (%)
		min	max		
Krompir Potato	859	621	1.015	15,64	1,18
Paradajz Tomato	176	152	199	8,47	0,34
Grašak Pea	33	23	42	18,07	5,14
Kupus i kelj Cabbage and kale	304	261	342	8,73	0,26
Crni luk Onion	126	94	143	13,49	1,89
Paprika Pepper	150	132	177	9,43	2,35
Pasulj Bean	33	15	55	36,07	10,88
Dinje i lubenice Melon and Watermelon	252	205	295	11,66	-0,72
Mrkva Carrot	60	45	70	15,81	3,13
Krastavac Cucumber	60	51	67	8,75	2,17
Beli luk Garlic	25	21	28	11,32	-0,93

Obračun autora na bazi podataka Republičkog zavoda za statistiku, Beograd, 2010.

Authors' calculation based on data provided by Statistical Office of the Republic of Serbia, Belgrade, 2010.

Kvalitet povrća zavisi i od samog svojstva ali i pripreme za prodaju, kao što su pakovanje, ambalaža i marketing. Svojstva koja najviše doprinose kvalitetu voća su: estetska, organoleptička i hemijsko-biološka (sadržaj vitamina, mikroelemenata i enzima i odsustvo rezidua pesticida).

Proizvodnja u zaštićenom prostoru ima velike prednosti. U svetu se primenjuje, kako u urbanim sredinama i u blizini tržnica, tako i u seoskim područjima, gde obezbeđuje radna mesta i dodatne prihode tamošnjem stanovništvu. Proizvodnja u zaštićenom prostoru intenzivnija je od drugih oblika proizvodnje jer se, uz neophodno opšte i specifično znanje, ostvaruju veći prinosi. Zaštićeni prostor treba da obezbedi optimalne uslove za gajenje biljaka u jesenje-zimsko-prolećnom periodu, koji omogućuju planiranu berbu u vreme manje ponude na tržištu, što osigurava veću cenu. Ekonomičnost proizvodnje u zaštićenom prostoru zavisi, pre svega, od vremena pristizanja proizvoda na tržište. Klimatski uslovi i tržište uslovljavaju izbor vrste

zaštićenog prostora, vrstu i sortu povrća i vreme proizvodnje. Proizvodnja u zaštićenom prostoru omogućuje punu kontrolu uslova uspevanja, što znači i mogućnost da se dobije povrće dobrog kvaliteta i zdravstveno bezbedno povrće. Proizvodnja u plastenicima i staklenicima treba da se zasniva na ekološkim principima, uz poštovanje mera preventivne i predostrožnosti. Ekološki princip obuhvata izbor lokaliteta na neophodnoj udaljenosti od zagađivača (500-5.000 m) kontrolu kvaliteta zemljišta, vode i vazduha. Proizvodnja u zaštićenom prostoru ekonomična je za porodično gazdinstvo, a u celini može da obezbedi dovoljno kvalitetnog povrća i za potrebe domaćeg tržišta i za izvoz (www.aic.ba). Jedan od osnovnih problema širenja proizvodnje u zaštićenom prostoru u našoj zemlji jesu visoka investiciona ulaganja.

Promene klimatskih prilika uticale su da se u svetu proizvodnja povrća s otvorenih površina premesti u zatvorene prostore, plastenike i staklenike kako bi se proizvodnja sačuvala od

vremenskih nepogoda. Podižu se plastenici namenjeni hidroponskoj proizvodnji. Proizvodnja se odvija bez prisustva zemlje, na osnovu supstrata, u kockama kamene vune. Kocke kamene vune postavljaju su na blokovima kamene vune većih dimenzija kako bi biljka mogla da pruži što veći rod. Prihranjivanje je kompjuterizovano, što znači da su biogeni elementi rastvoreni u vodi. Prednost ovakvog načina proizvodnje jeste u tome što nema bespotrebne potrošnje vode, nema potrebe za plodoredom, hraniva su dozirana i apliciraju se uz biljku prema njezinim potrebama.

Srbija je 2008. na plenarnoj sednici međunarodne organizacije OECD (Organizacija za ekonomski razvoj i saradnju), primljena u članstvo Šeme za sveže voće i povrće OECD-a. Odluku o učlanjenju donela su 23 zemlje članice te međunarodne organizacije, posle boravka Evaluacionog tima OECD - Šeme za sveže voće i povrće u Srbiji. Na sednici je odlučeno da naša zemlja može aktivno da učestvuje u međunarodnoj spoljnotrgovinskoj razmeni svežeg voća i povrća. Pored obaveza o uvođenju OECD standarda, koji su gotovo jednaki sa EU standardima, Srbija je dobila pravo izdavanja međunarodnih certifikata koji joj daju pravo ravnopravnog učesnika u međunarodnoj trgovini. U narednom periodu, zadatak Srbije vezan je za izmenu zakonske regulative u smislu usaglašavanja nacionalnih standarda sa međunarodnim (OECD/UNECE) standardima kvaliteta za sveže povrće, čime bi postali konkurentniji na inostranom tržištu. Ulaskom u OECD-šemu za sveže voće i povrće, zao kružen je ciklus učlanjenja zemlje u sve četiri OECD šeme koje propisuju standarde za trgovinu semenom, šumskim materijalom, svežim voćem i povrćem, kao i uslove koje moraju da ispunjavaju mašine kojima se obavlja poljoprivredna proizvodnja. Navedeno treba da predstavlja podstrek domaćim proizvođačima u cilju povećanja izvoza svežeg i prerađenog povrća.

S obzirom da Srbija poseduje povoljne agrokološke uslove, postoje realne mogućnosti za ostvarivanje znatno viših prinosa i veće proizvodnje. Za unapređenje povrtarske proizvodnje predlaže se sledeće (Marković 2004):

- povećanje površina pod povrćem, pri čemu bi učešće povrća u setvenoj strukturi bilo 10% do 15%
- posebno povećanje gajenja povrća kao drugog useva
- povećanje površine pod zaštićenim prostorom (plastenici, staklenici i slično)

- uvođenje u proizvodnju povrća više vrsta za svežu potrošnju, tokom cele godine, kao i za različite oblike prerade

- primena odgovarajućih agrotehničkih mera, gajenje kvalitetnih i otpornih sorti, korišćenje kvalitetnog semena i sadnog materijala, realizacija ekonomičnog prinosa povrća, visokog nutritivnog i zdravstvenog kvaliteta

- osavremenjivanje baštenskog načina proizvodnje (uvođenjem novih prinorsnijih sorti, specifične mehanizacije i gajenjem vrsta koje se teško mogu mehanizovati, gde je potrebno veće angažovanje ljudske radne snage) i kombinovanje sa proizvodnjom u zaštićenom prostoru

- povećanje broja gajenih vrsta u poljoprivrednim preduzećima i zadrugama uz produženje kontinuiteta proizvodnje

- povećanje broja istraživača i stručnjaka u proizvodnji i uspostavljanje transfera rezultata nauke u direktnu proizvodnju, što bi za posledicu imalo povećanje prinosa ovakve proizvodnje povrća i ukupne proizvodnje povrća

- podizanje obrazovnog nivoa poljoprivrednih proizvođača u zimskim školama, seminarima i savetovanjima, kao i angažovanje lokalnih medija za emitovanje emisija sa raznim savetima i prenošenjem poruka, naročito prognozne službe

- stvaranje novih sorti i proizvodnja kvalitetnog semena povrća

- obezbeđivanje savremenih uslova od berbe do plasmana (transport, pakovanje, ambalaža, distributivni centri, kratkoročno i dugoročno čuvanje)

- razvijanje marketinga koji opredeljuje tržišnost proizvedenog povrća.

U intenzivnoj poljoprivrednoj proizvodnji, kao što je povrtarska proizvodnja, razvojem povrtarstva podstiče se i razvoj industrija, koja čini input za ovu proizvodnju, kao što je industrija poljoprivrednih mašina, industrija mineralnih đubriva, sredstva za zaštitu bilja, hemijsku industriju, što znači više povrća u ishrani kako na domaćem, tako i na stranom tržištu, sa osnovnom karakteristikom visokog ukupnog nutritivnog i zdravstvenog kvaliteta.

Mogućnost proizvodnje organskog povrća u Srbiji

U našoj zemlji postoje dobri preduslovi za proizvodnju organskog povrća. Prednost organske proizvodnje sastoji se u odsustvu upotrebe hemijskih sredstava uobičajenih u konvencionalnoj proizvodnji, među kojima su sintetička đubriva, pesticidi i herbicidi, koji su posledično povezani sa mnogim zdravstvenim smetnjama.

Prema Zakonu o organskoj proizvodnji, uslovi za zasnivanje ove proizvodnje su sledeći:

- prostorna izolacija zemljišnih parcela i prerađivačkih pogona od mogućih izvora zagađenja
- nezagađeno zemljište čiji je sadržaj štetnih materija ispod propisanih maksimalno dozvoljenih količina
- propisani kvalitet vode za navodnjavanje i minimalna zagađenost vazduha na proizvodnom području

Osnovne prednosti organske proizvodnje povrća su sledeće (Moravčević 2006):

- čuva se ekosistem i dobija se zdravstveno bezbedan proizvod kvalitetnijeg sastava
- otvara se mogućnost prevođenja jedne ekstezivne proizvodnje u intenzivniju i obezbeđuje se kontinuiran priliv proizvoda i novca
- otvara se veliki potencijal za brendiranje roba i promovaciju seoskog turizma
- u potpunosti se koriste klimatski, zemljišni i ljudski resursi
- organsko povrće je deficitarna roba na tržištu Evropske unije
- stvara se motiv za zajednički rad (udruživanje) i proizvođača koji se nisu usko specijalizovali za pojedini oblik proizvodnje
- manja su ulaganja u preskup repromaterijal (mineralno đubrivo, pesticide i slično)

Napred navedeno govori u prilog tvrdnji da se sa većim ili manjim uspehom proizvodnja povrća obavlja na teritoriji cele države. Uvođenje alternativnih načina gajenja povrća, kao što je organska proizvodnja, na veće površine od sadašnjih (oko 50 ha) doprinelo bi raznovrsnosti ponude i dalo bi pečat već postojećoj proizvodnji povrća.

Međutim, postoje i prepreke za širenje organske proizvodnje povrća u Srbiji:

- malo pristupačnog znanja i o konvencionalnoj i o organskoj proizvodnji povrća,
- loša državna politika vezana za organsku proizvodnju,
- potencijalni potrošači su neinformisani o prednostima organskog povrća,
- tržište organskih proizvoda je usko i neorganizovano i dr.

Integralna proizvodnja odvija se na osnovu standarda udruženja za integralnu proizvodnju, a označava prelaz ka održivoj, organskoj proizvodnji. Osnovna odlika organske (ekološke, biološke) proizvodnje jeste izbegavanje primene sintetičkih mineralnih đubriva i sredstava za zaštitu bilja. Ekološki prihvatljiva proizvodnja vodi računa

da proizvodi sadrže što manje (svakako daleko ispod dozvoljenih količina) zagađenja, ne samo iz poljoprivrede već i iz drugih izvora, a da se troškovi te proizvodnje kompenzuju većom cenom u odnosu na konvencionalnu proizvodnju. U prerađi se polazi od primene svih sanitarnih i organskih metoda prerađivanja. Dozvoljeni su mehanički, fizički, biofermentacioni postupci i kombinacija ovih postupaka (Lazić i sar. 2005). Proizvođači proizvoda organske poljoprivrede u Srbiji treba da imaju odgovarajuću finansijsku, pravnu, ali i marketinšku podršku za postizanje rezultata i uspešan nastup na domaćem i inostranim tržištima (Vlahović & Štrbac 2007).

Vlada Republike Srbije je 2009. donela Uredbu o uslovima i načinu korišćenja podsticajnih sredstava za podršku proizvodnji semena, rasada i sadnog materijala metodama organske proizvodnje. Fizička lica, nosilac poljoprivrednog gazdinstva, pravno lice, preduzetnik pod propisanim uslovima imaju prava na podsticajna sredstva u iznosu do 50.000 dinara (500 evra) po hektaru za organsku povrtarsku proizvodnju (www.minpolj.gov.rs).

Preduslov za uspešniji nastup na tržištu jeste udruživanje proizvođača povrća. Na taj način obezbedile bi se veće količine i kontinuirane isporuke. Postoji niz dobrih primera kao što je begečko udruženje povrtara i udruženje povrtara „Banatski Brestovac“, koje je u saradnji sa Institutom za ekonomiku poljoprivrede Beograd uvelo HACCP koncept za pet povrtarskih kultura: lubenicu, papriku, krastavac, paradajz i kukuruz šećerac, a u budućnosti se očekuje uspešan prodor povrća ovog udruženja u domaće hipermarkete i na probrljivo evropsko tržište (Paraušić i sar. 2007).

Zaključak

U istraživanom vremenskom periodu (2000-2009) ostvareni su značajni prirodni proizvodni rezultati u proizvodnji povrća. Površina pod povrćem beleži pad po prosečnoj godišnjoj stopi od 1,45%. Prinos svih analiziranih vrsta povrća ostvaruje tendenciju umerenog rasta. Proizvodnja svih povrtarskih vrsta beleži tendenciju porasta. Najintenzivniji rast beleži proizvodnja pasulja.

Postoje preduslovi za proizvodnju organskog, odnosno zdravstveno bezbednog povrća za kojim raste tražnja na međunarodnom tržištu. Neophodno je povezivanje proizvođača u specijalizovana strukovna udruženja sa ciljem povećanja proizvodnje i izvoza. Njihov cilj jeste rentabilnija i profitabilnija proizvodnja. Povrtarska proizvodnja može, uz odgovarajuću kreditno-monetarnu, investicionu i izvoznu podršku, postati veoma bitan sektor poljoprivrede Republike Srbije.

Literatura

- Lazić B, Babović D, Novaković N (2005): Put ka ekološkoj poljoprivredi. Institut za ratarstvo i povrtarstvo, Novi Sad
- Marković V (2004): Stanje i perspektive povrtarske proizvodnje u Vojvodini. Agrarna saznanja, Novi Sad
- Moravčević Đ (2006): Perspektive organske proizvodnje povrća u Srbiji. [Elektronski izvor], dostupno na adresi http://www.bioserbia.info/fileadmin/templates/bioserbia_info/gallery/2009_02_19_brosura/perspektive%20organske%20proizvodnje%20povrca%20u%20srbiji.pdf
- Paraušić V, Cvijanović D, Subić J (2007): Afirmacija udruživanja i marketinga u funkciji kreiranja konkurentnosti agrarnog sektora Srbije. Institut za ekonomiku poljoprivrede, Beograd
- Seavert C, Hinman H R, Stodic L (1995): CPA Version 2.00, Oregon State University, Oregon
- Vlahović B, Ilin Ž, Umićević B (2002): Stanje i mogućnosti za plasman povrća na međunarodno tržište. Savremeni povrtar 3-4: 74-79.
- Vlahović B, Puškarić A (2008): Izvoz povrća iz Republike Srbije, XIII savetovanje o biotehnologiji, Čačak
- Vlahović B, Stevanović S, Tomašević D, Zelenjak M (2006): Agrarna proizvodnja u Republici Srbiji, DAES, Beograd
- Vlahović B, Štrbac M (2007): Osnovne karakteristike tržišta i marketinga proizvoda organske poljoprivrede. Ekonomika poljoprivrede 2: 131-147.
- Agrarni informacioni centar (2008): Povrće iz plastenika, [Elektronski izvor], dostupno na adresi <http://aic.ba/poljoprivreda/povrtlarstvo/56-povrtlarstvo/1610-povre-iz-plastenika.html>, (citirano 15.09.2008., verifikovano 17.03.2010.), AIC, Banja Luka, BiH
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (2009), Uredba o korišćenju podsticajnih sredstava za podršku razvoju sela kroz investiranje u proširenje i unapređenje ekonomskih aktivnosti seoskog stanovništva za 2009. godinu [Elektronski izvor], dostupno na adresi <http://www.minpolj.gov.rs/postavljen/120/uredbausl.pdf>, (citirano 20.03.2009., verifikovano 18.03.2010.), Beograd, Srbija
- Privredna komora Srbije (2010): Proizvodnja povrća [Elektronski izvor], dostupno na adresi <http://www.pks.rs/Privreda-uSrbiji/Poljoprivreda/Povrtarstvo/tabid/2050/language/sr-Latn-CS/Default.aspx>, Beograd, Srbija
- Republički zavod za statistiku (2010): Baza podataka biljne proizvodnje [Elektronski izvor], dostupno na adresi <http://webzss.stat.gov.rs/axd/poljoprivreda/index.php?ind=1>, (citirano 20.03.2009., verifikovano 15.03.2010.), Beograd, Srbija

Characteristics of Vegetable Production in the Republic of Serbia

Branislav Vlahović¹ · Anton Puškarić² · Janko Červenski³

¹Faculty of Agriculture, University of Novi Sad,
Trg Dositeja Obradovića 8, 21000 Novi Sad, Serbia

²Institute of Agricultural Economics, Volgina 15, 11060 Beograd, Serbia

³Institute of Field and Vegetable Crops, Maksima Gorkog 30, 21000 Novi Sad, Serbia

Summary: The main goal of research in this paper was to consider basic trends in vegetable production in the Republic of Serbia for the period 2000-2009. Additionally, the task was to quantify of all changes, as well as to determine the factors that affected expressed production trends in Serbia. Authors point out the basic problems, suggesting both the necessary measures that would affect production increase and possible development of this very important branch of agriculture for Serbia. Also, the importance and possibilities of safe vegetables production in the system of organic agriculture are pointed out. With adequate support regarding credits, investments and export, vegetable production may become a significant sector of Serbian agriculture.

Key words: production, Serbia, vegetables